

Universiteit
Leiden
The Netherlands

G.B. Salm en A. Salm GBzn en de ontwikkeling van de bouwpraktijk in Nederland tussen 1848 en 1915

Kuijp, R.V. van der

Citation

Kuijp, R. V. van der. (2021, March 25). *G.B. Salm en A. Salm GBzn en de ontwikkeling van de bouwpraktijk in Nederland tussen 1848 en 1915*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3147355>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3147355>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/3147355> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Kuijp, R.V. van der

Title: G.B. Salm en A. Salm GBzn en de ontwikkeling van de bouwpraktijk in Nederland tussen 1848 en 1915

Issue date: 2021-03-25

Dankwoord

Door de kredietcrisis hard geraakt ging ik, ter afleiding, in 2009 weer studeren. Ik koos, geïnspireerd door fotograaf Lee Miller (1907-1977), voor kunstgeschiedenis in plaats van geschiedenis, wat ik ooit al eens een blauwe maandag gestudeerd had. In die studie was de kennismaking met de Britse architect Sir Edwin Lutyens (1869-1944) voor mij een keerpunt. Niet alleen kon ik mijn brede belangstelling voor de Eerste Wereldoorlog combineren met architectuur en geschiedenis, het werk van Lutyens liet mij ook nieuwe wegen inslaan. Zowel mijn bachelor-scriptie als mijn master-scriptie waren dan ook aan Lutyens gewijd en het werd uiteindelijk een opstap naar dit proefschrift.

Mijn grote dank gaat uit naar Juliette Roding. Niet alleen vroeg zij mij een proefschrift te schrijven, zij heeft mij ook op uitstekende en onvermoeibare wijze begeleid. Elke keer werd ik weer verrast met een opmerking die haar brede encyclopedische kennis van de architectuur weerspiegeld en waar ik weer verder mee kon. Daarnaast had zij een engelengeduld bij de afronding. Haar bijdrage was dan ook onmisbaar.

Vervolgens dank ik de Leiden University Center for the Arts in Society (LUCAS) voor de algemene ondersteuning, mevrouw Nancy Hadley van het American Institute of Architects voor het toezenden van diverse materialen, de medewerkers van het stadsarchief Amsterdam (met name Bart Schuurman) voor de enthousiaste hulp, Christine van Burken voor haar praktische tips in de eindfase, Judith Kuipéri voor haar kritische bijdrage, Thijs Brocades Zaalberg voor de fieldtrips naar Ieper, Jeroen Jansen voor een mooie fietstocht langs de Salm-panden in Amsterdam en mijn IFFR-collega's Marije van Woerden en Doris Schakenbos voor respectievelijk de foto's en het omslagontwerp. Dank ben ik ook verschuldigd aan allen, familie, vrienden en bestuursgenoten, die met veel belangstelling dit project hebben gevolgd. Een speciaal woord van dank aan Evelien, Marlies, Jochen, Merijn, Ward, Onno, Eric maar vooral aan Martin & Dick: soms moet je het onderzoek en het schrijven ook even kunnen laten rusten en is het tijd voor andere zaken!

Een proefschrift is niet te schrijven zonder steun van je partner. Daarom dank ik Eline uit de grond van mijn hart voor het beschikbaar maken van tijd: wellicht het meest kostbare wanneer je een proefschrift schrijft.

Dit proefschrift draag ik op aan Eline, Jonathan en Laurian en aan mijn ouders Dieles van der Kuip en Willie van der Kuip-Markus. Helaas overleed mijn vader twee jaar voor de afronding van mijn proefschrift. Ik had het hem graag willen laten zien.

Remco van der Kuip

Rotterdam, december 2020.

Curriculum Vitae

Remco van der Kuijp (1970) werd geboren in Rotterdam. Na het examen H.A.V.O. (1988) en V.W.O. (1990) aan het Libanon Lyceum in Rotterdam studeerde hij notarieel recht (1996) en fiscaal recht (2000) aan de Universiteit Leiden en Trinity College, Dublin (1994-1995). Van 1996 tot en met 2005 werkte hij als kandidaat-notaris bij Loeff Claey's Verbeke en Loyens & Loeff in Rotterdam. Sinds 2006 is hij notaris in de Hoeksche Waard bij zijn eigen kantoor Van der Kuijp Notariaat Strijen. Hij doceert daarnaast het vak ondernemingsrecht aan de Erasmus School for Assurance and Accounting (ESAA) en schreef daarvoor het boek *Ondernemingsrecht. Een praktische handleiding*, Apeldoorn/Antwerpen 2014.

Hij studeerde vanaf 2009 in deeltijd kunstgeschiedenis aan de Universiteit Leiden en behaalde zijn Bachelor of Arts in 2013 en zijn Master of Arts in Kunst- en Cultuurwetenschappen in 2015 (Cum Laude). Vanaf 2015 was hij buiten-promovendus aan het instituut *Leiden University Centre for the Arts in Society* (LUCAS) van de Universiteit Leiden.

Ook is hij bestuurlijk actief. Zo was hij in de periode 2013-2019 bestuurslid en penningmeester van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) te 's-Gravenhage. Daarnaast was hij toezichthouder, onder meer, vanaf 2014 tot eind 2020, namens de KNB als voorzitter van stichting ECH (Elektronische Communicatie Hypotheken) en vanaf 2018 tot eind 2020 bestuurslid van Stichting Nobilex. Verder is hij voorzitter 2020-2021 van stichting De Nederlandse Senaat van JCI, voorzitter van LC Hoeksche Waard en voorzitter van een VVE in Rotterdam (een gemeentelijk monument ontworpen door W.J. Fiolet (1916-1978)).

Hij is getrouwd met Eline van Burken en heeft twee zonen: Jonathan en Laurian. Hij woont in Rotterdam.

Namenregister

- Adler, D. (1844-1900) 111, 112
 Alberdingk Thijm, J.A. (1820-1889) 201
 Alexander III, Tsaar 55
 Ambachtsschool, Eerste 178
 American Institute of Architects 108, 110, 117, 157
 Amstel bierbrouwerij, De 41, 50, 105, 116, 163, 164, 170, 171, 199, 211, 235, 240, 248, 251, 254, 255
 Amsterdamsche Broederschap 190
 Amsterdamsche Omnibus Maatschappij (AOM) 17, 23, 38, 40, 42, 43, 102, 163, 199, 210, 211, 248, 251, 255
 Amersfoortsche Beijersch-Bierbrouwerij 171
 André, É. (1840-1911) 20, 21, 57, 90, 91, 236, 237, 238, 252, 257
 Architectura et Amicitia 11, 17, 23, 52, 55, 93, 94, 96, 98, 99, 100, 107, 122, 128, 131, 132, 138, 141, 142, 149, 152, 165, 236
 Arkel, G. van (1858-1918) 11, 41, 129, 132
 Arti et Amicitiae 107, 108, 167
 Artis, diergaarde (Natura Artis Magistra) 17, 20, 22, 23, 37, 38, 39, 41, 46, 48, 101, 163, 167, 180, 181, 182, 183, 186, 188, 189, 192, 195, 211, 248, 251, 255
 Aquarium 17, 39, 41, 43, 45, 124, 163, 164, 175, 180, 181, 182, 183, 185, 186, 187, 188, 189, 254
 Baar, R. 213
 Bauer, W.C. (1862-1904) 98, 99, 100
 Bazel, K.P.C. de (1869-1923) 14, 66, 100, 129, 130, 146
 Berg, N.P. van den (1831-1917) 225, 226, 230
 Berlage, H.P. (1856-1934) 11, 14, 15, 99, 100, 107, 108, 113, 114, 118, 121, 129, 131, 134, 140, 141, 145, 152, 156, 157, 159, 162, 205, 206, 219, 253,
 Berlin, prof. W. (1825-1902) 180, 181, 182, 185
 Beth Hamidrasj Ets Chaïm, synagoge 13, 17, 101, 170, 177, 178, 211
 Beuker, mr. 31, 32
 Beuker & Hulshoff, suikerraffinaderij 48, 169
 Beuker en Hope 31
 Bewaarschool voor Nederlands Israëlitische Minvermogende kinderen 52, 177, 178, 257
 Bleekrode, S. (1814-1862) 169
 Bleys, A.C. (1842-1912) 152
 Bie Leuveling Tjeenk, J. de (1885-1940) 108
 Bierbrouwerij De Amstel 41, 50, 105, 116, 163, 164, 170, 171, 199, 211, 235, 240, 248, 251, 254, 255
 Bibliotheek Artis 17, 39
 Binnengasthuis 229
 Blindeninstituut 12, 17, 102, 116, 163, 164, 168, 178, 190, 192, 193, 197, 199, 211, 212, 248, 254, 255
 Bond van Nederlandsche Architecten (BNA) 12, 21, 100, 120, 133, 134, 135, 140, 141, 142, 144, 145, 147, 148, 149, 151, 161, 253
 Bont & Leyten, Koninklijke Nederlandsche Fabriek van Suikerwerken, Chocolade en Likeuren De 246
 Bosse, J.M. van (1842-1912) 238
 Brand, C.E. (1871-1967) 61, 66
 Bredow, A. (1828-1899) 47
 Brix, C. 42
 Brouwer, W.C. 66
 Bruining, hr. 169
 Brüning, J.H.J. (1863-1934) 236, 243, 256
 Brüning & zoon, sigarenkistenfabriek J. 243
 Bouwkunst en Vriendschap, genootschap 131, 132, 138, 142, 149

- Bossche, E. van den (1849-1912) 217
 Buchel, J.F. (1877-1901) 124,
 Burdet 102, 236
 Burgerlijk Ambestuur 12, 154
 Cahen Jr., J. 44, 47, 177, 187, 209
 Caramelli, A.G.M. 39, 86
 Carré, O. (1845-1911) 46, 47, 55, 252
 Ceres, Stoom Meel & Broodfabriek 105, 169
 Cerlijn & De Haan, aannemingsfirma 123,
 184,
 Chamberlain, W.E. (1856-1911) 112
 Circustheater 257
 Clercq, S. de (1876-1962) 12, 131
 Comte, A. le (1850-1921) 126
 Concertgebouw 164, 176, 177, 204, 254
 Crevels, W.H. (1855-1916) 217
 Cuypers, E.G.H.H. (1859-1927) 11, 66,
 120, 121, 123, 125, 127, 128, 131, 155,
 203, 205, 230, 248, 253
 Cuypers, J.Th. J. (1861-1949) 11, 12, 101,
 122, 129, 145, 152
 Cuypers, P.J.H. (1827-1921) 11, 16, 18, 52,
 66, 94, 99, 100, 101, 107, 126, 132, 139,
 157, 158, 161, 176, 201
 Czaar Peter-huisje 55, 116, 163, 199
 Daly, C. (1811-1894) 166, 201
 Dekker Jzn, J. 242
 Doopsgezinde Gemeente 12, 23, 24, 35, 36,
 199, 236, 245, 247, 251
 Doyer, H. 214
 Doyer, P. (1852-1906) 59
 Duban, F. (1798-1870) 167
 Dumont, L.C. (1865-1935) 129, 130
 Ebersson, L.H. (1822-1889) 173, 203, 248
 École des Beaux-Arts 47, 57, 74, 77, 78, 80,
 83, 85, 87, 91, 117, 174, 201, 252
 École Spéciale d'Architecture 74, 75
 Eeghen, A.W. van (1827-1892) 36, 40
 Eeghen, C.P. van (1816-1889) 36, 37
 Eigen Hulp, Coöperatieve
 Winkelvereniging 199, 246
 Electriciteitscentrale 156
 Ellerman Harms & Co, Amsterdamsche
 Boek- en Steendrukkerij v/h 105
 Enter, C. van 82
 Etteger, F.H. van 126
 Etten, A.H.T. van 80
 Evers, H. (1855-1929) 16, 99, 121, 129,
 133, 142, 214
 Feenstra, ds. 12
 Felix Meritus 52
 Flagg, E. (1857-1946) 109
 Formijne, G. 66
 Franse, J. (1851-1895) 217
 Froger, W.A. (1812-1883) 31, 33, 34, 190,
 220, 228
 Gärtner, F. von (1791-1847) 174, 166
 Garnier, C. (1825-1898) 99, 166
 Gasthuizen, Commissie van de 12, 229, 232
 Gelder, M. van (1854-1941) 109
 Gendt, A.D.N. van (1870-1932) 16, 101
 Gendt, A.L. van (1835-1901) 16, 32, 52,
 101, 121, 166, 173, 176, 190, 191, 194,
 204
 Gendt, F.W. van (1831-1900) 121
 Gendt, J.G. van (1866-1925) 16, 101
 Gereformeerde kerk 13, 17, 164, 193, 195,
 196
 Gesticht tot verpleging van Gasthuis en
 Depotkinderen 257
 Geveke & Co 105, 245, 246
 Gezondheidscommissie 23, 52, 54, 56, 252
 Gils, J. van 129, 130
 Godefroy, A.N. (1822-1892) 53, 101, 121,
 123, 174, 202, 203, 205, 248
 Gorter, H. (1864-1927) 173
 Gosschalk, I. (1838-1907) 82, 94, 167, 173,
 176, 202, 205, 255
 Goll & Co 37
 Gort jr., J.J. (1875-1950) 206, 207
 Goulmy, E. (1865-1951) 213
 Goulmy & Baar, E., 13, 199, 212, 213, 245
 Graaf van Aldenburg Bentinck, W.C.Ph.O 90
 Granaatappel, suikerraffinaderij De 170

- Greef, B. de (1818-1899) 181, 188,
 Gratama, J. (1877-1947) 13, 14, 15, 22, 66,
 141, 142, 143, 144, 155, 159, 199, 209,
 257
 Grot, Baron 193
 Grothe, A.L. (1850-1932) 240, 241
 Gugel, E. (1832-1905) 71, 121, 126, 218,
 241
 Haan, firma De 116
 Hamer jr, P.J. (1812-1887) 32, 33, 101, 190
 Hana, H. (1814-1877) 31, 32, 33, 34
 Hasselt, J. van (1850-1917) 100, 104
 Heemstede Obelt, Th. van 51
 Heijink J. 184
 Hendrik, Prins 124
 Herberz & Co 170, 171
 Heukelom, F. van (1812-1872) 37
 Heukelom, G.W. van 147, 148
 Hoff, R. van 't (1887-1979) 108, 113, 118,
 253
 Hoop Scheffer, J.G.N. de (1846-1923) 227
 Hope en Co 13, 199, 235, 245
 Houten, C.J. van (1844-1901) 199, 236,
 241
 Hoytema, J.F. van (1884-1955) 205, 206,
 207
 Hugenholtz jr., P.H. (1834-1911) 173
 Hugenholtz, Ph. R. (1821-1889) 173
 Hübsch, H. (1795-1863) 165
 Hummel, J.H. 243
 Hunt, R.M. (1827-1895) 218
 Husly, J.O. (1738-1796) 216
 Ingenohl, J. (1855-1925) 100, 129, 130,
 132
 Instituut voor Teekenkundig Onderwijs 29
 Israëlitische Gemeente 163
 Israëls, J. (1824-1911) 126
 Jacobson & Co, Gebr. 213
 Jacot, A. M. L.A. (1864-1927) 205
 Jansen, H.G. (1859-1934) 129
 Jaucourt, Marquis de 92, 238, 257
 Jarman en Zoonen 107
 Jesse, H.J. (1860-1943) 41, 218
 Joling, A.J. (1857-1934) 129
 Jongerenweeshuis Megadle Jetharmin 179
 Jongh, P.J. de (1869-1924) 12, 129
 Jongh, J.M. de (1840-1919) 26, 58
 Josephus Jitta, N.M. (1858-1940) 11
 Keizersgrachtkerk 13, 168, 193, 195, 196,
 197, 211, 248, 254, 255
 Kelley, J.J. 112
 Kelsey, A.W. (1870-1950) 109, 110, 112,
 117
 Kerbert, C. (1849-1927) 182
 Kerbert, J. 69, 73, 74
 Kerckhoff, F.M.L. (1858-1911) 129
 Kerkbestuur der Nederlandsche Israëlitische
 Hoofdsynagoge 179
 Klinkhamer, J.F. (1854-1929) 107, 121,
 125, 133
 Koning, J.C. de (1832-1901) 180, 181, 182
 Koninklijke Academie van Beeldende
 kunsten 24, 30, 31,
 Koninklijke Zoölogisch Genootschap 'Natura
 Artis Magistra' (zie ook: Artis) 17, 20,
 22, 23, 37, 38, 39, 41, 46, 48, 101, 163,
 167, 180, 181, 182, 183, 186, 188, 189,
 192, 195, 211, 248, 251, 255
 Kramer, H.H. (1850-1934) 225, 226
 Krasnapolsky, A.W. (1834-1912) 43, 55,
 164, 252, 254
 Krasnapolsky (grand hotel/cafe'-restau-
 rant) 17, 43, 144, 163, 164, 171, 172,
 173, 175, 254
 Kromhout Czn, W. (1864-1940) 16, 98, 99,
 100, 122, 129, 130, 207, 217
 Kruijff, J.R. de (1844-1923) 98
 Kuipers, Tj. E. (1857-1942) 193, 194
 Kuoni & Cie 238
 Kuyper, A. (1837-1920) 193, 194, 195, 196
 Kweekschool voor machinisten 13, 17, 124,
 178, 199, 211, 212
 Laarman, P.F. 94
 Labrouste H. (1801-1875) 165, 167, 201

- Langerhuizen, J.A. (1845-1914) 41, 42, 43
 Lauweriks, J.L.M. (1864-1932) 100, 108, 113, 118, 253
 Le Baron Jenney, W. (1832-1907) 110
 Leliman, J.H. (1828-1910) 16, 31, 32, 33, 52, 53, 54, 71, 98, 101, 107, 121, 122, 127, 135, 138, 139, 163, 167, 168, 169, 173, 190, 191, 192, 199, 201, 202, 203, 211, 248, 254, 255
 Leliman, J.H.W. (1878-1921) 14, 16, 66, 101, 124, 129, 138, 139, 141, 143, 150, 151
 Lindeman, hr 194
 Looij, J. van (1852-1911) 107
 Loon & Co, Van 13, 235, 245
 Luden, E. 115, 243
 Luden, R.J. 235, 236, 242, 256
 Maatschappij tot Bevordering der
 Bouwkunst (MBB) 11, 12, 13, 17, 19, 21, 22, 23, 53, 67, 68, 80, 94, 104, 107, 108, 110, 114, 115, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 158, 159, 161, 162, 165, 167, 197, 222, 233, 244, 245, 253, 254, 255
 Maatschappij voor den Werkenden
 Stand 25, 53, 54
 Maatschappij voor Meel-en brood-fabrieken 163, 164, 168, 254
 Maniglier, H.C. (1825-1901) 77, 81, 83, 88, 92, 185, 186, 252
 Marwijk Kooy, J.H. van (1847-1916) 170, 235, 236, 240, 241, 248, 256
 Meeren 44
 Mees, R.M. (1844-1886) 239
 Mees, W.C. (1813-1884) 239
 Mees-Gockinga, H. 239
 Mendel, A. 37
 Meijer, G.W. 105, 106
 Meijer, J.W. 194
 Mesdag, G. van 239
 Metzelaar, J.F. (1818-1897) 101, 121
 Metzelaar, W.C. (1849-1918) 101, 123
 Meyere, J. de 11
 Militaire Academie 33
 Molenbroek, W. (1863-1922) 214
 Moolenaar, L.M. 129
 Mutters jr. J. (1858-1930) 156
 Muysken, C. (1843-1922) 11, 100, 107, 119, 120, 125, 127, 131, 134, 135, 137, 176
 Nederduits Gereformeerde Doelerende
 Gemeente 168, 193, 197, 211, 248, 254, 255
 Nederlandsch Israëlitische
 Armenbewaarschool 179
 Nederlandsch Israëlitisch Armbestuur 178, 179
 Nederlandsch Israëlitische Gemeente 177, 179
 Nederlandsch Israëlitische
 Goddienstschool 179
 Nederlands Israëlitisch
 Jongensweeshuis 179
 Nederlands Israëlitische Minvermogenen,
 Bewaarschool voor 52, 178, 257
 Nederlandsche Bank, De 13, 19, 20, 28, 33, 37, 101, 105, 199, 200, 211, 220, 221, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 238, 239, 248, 255
 Nering Bögel, G.A. 44, 105, 169
 Nieukerken, J.J. van (1854-1913) 16, 99, 100, 131, 153
 Nieukerken, M.A. van (1879-1963) 16, 153
 Nienhuys, J. (1836-1927) 13, 17, 157, 199, 203, 214, 215, 216, 219, 236, 238, 248, 256
 Nijhoff, C.W. 129, 146
 Nijman, H.W. 212
 Offenbergh, W.J.J. (1812-1873) 179
 Oosterparkkerk 13, 17
 Ouëndag, B.J. 66, 141, 146

- Outshoorn, C. (1810-1875) 53, 54, 179
 Ovaa, C. 209
 Panoramagebouw 42
 Paradiso 17, 163, 175, 254
 Peiffer, E.J. (1830-1896) 185
 Pek, J.E. van der (1865-1919) 129, 214
 Peters, C.H. (1847-1932) 99, 129
 Pestors, jhr. C.A. de (1842-1915) 170
 Pestors, Kooy & Co, De 170
 Philips, mr. A. 105
 Philips, A.F. 243
 Plantenboterfabriek 257
 Poggenbeek, F.W.M. (1860-1922) 139
 Poortman, H.A.C. (1858-1953) 20, 21, 57, 66, 89, 90, 91, 252
 Post, G.B. (1837-1913) 214
 Posthumus Meyjes, C.B. (1858-1922) 11, 121, 126, 127, 128, 129, 131
 Ramann, W. 39
 Raulin, G.L. (1831-1910) 88
 Rebel, C.M. 102, 242
 Rebel, G. 102
 Redeker Bisdorn, K.G.N. 105, 106
 Redeker Bisdorn, N. 52, 198
 Rekker, M. (1805-1841) 24
 Riboulet, A. 74,
 Richardson, H.H. (1838-1886) 85, 111, 113, 114, 118, 253
 Ridderhof, G.M. 29
 Rieber, C.T.J.L. 129
 Rietveld, G.T. (1888-1964) 174
 Rijpenhofje 33, 199, 247
 Roelofs, H. 125
 Roelofs, J.A. 105, 106
 Roelofs Jzn, sigarenfabriek C.O. 212
 Roodhuizen-Versteeg, familie 58, 68
 Roosmalen, J.G.J. van (1813-1893) 20, 44, 57, 59, 69, 71, 74, 77, 95, 252
 Rose, W.N. (1801-1877) 119, 174
 Rossem, J.P.F. van (1854-1918) 190
 Rothschilds 91
 Rozenhofje 24, 25, 31, 35
 Sarphati, S. (1813-1866) 168
 Salm Jzn, A. (1793-1858) 24
 Salm, Bregtje M. (1833-1862) 25, 26, 58
 Salm, H. (1859-1862) 25, 58
 Salm, H. (1866-1939) 58
 Salm Jzn, H. (1796-1862) 25
 Salm, L. (1836-1917) 59
 Sanders, Th. (1847-1927) 176, 190
 Santen, J. van (c.1550-1621) 241
 Schadd, K.A. 39
 Schill, Th. G. (1852-1914) 176, 190
 Schinkel, K.F. (1781-1841) 70, 87, 166
 Schmitz, C.J.J. 238
 Schmitz, F.J.W.H. 39, 74
 Schmitz, J. 12
 Schmitz jr., J.H. (1852-1891) 74, 75, 76, 97, 115
 Schoonheidscommissie 12, 143, 152, 153
 Schöffner, C. 49
 Schutterij 12, 24, 57, 114, 115, 116, 235
 Sédille, P. (1836-1900) 167
 Shaw, R.N. (1831-1912) 237, 242
 Sigarenfabriek E. Goulmy & Baar 13, 199, 212, 213, 245
 Sint Bernardusgesticht 231
 Slothouwer, D.F. (1884-1946) 161
 Sonrel, L.A. 85
 Spakler & Tetterode, suikerraffinaderij N.V. 50, 170
 Spaarbank voor de stad Amsterdam 37, 163, 164, 175, 254
 Sprang & Dekker, Van 107
 Springer, J.B. (1854-1922) 94, 95, 96
 Springer, J.L. (1850-1915) 107, 173, 176,
 Springer, L.A. (1855-1940) 91, 236, 237, 241
 Springer, W. (1815-1907) 107
 Stevens, M. (1801-1873) 25
 Staal, J.F. (1879-1940) 108
 Stoffels, K. (1857-1921) 225, 226, 227
 Straaten, J.A. van (1862-1920) 108, 129
 Stuers, V. de (1843-1916) 128, 201

- Stuyt, J. (1868-1934) 129, 143
 Sullivan, L. (1856-1924) 80, 111, 112, 113, 114, 118, 253
 Tellegen, J.W.C. (1859-1921) 12
 Tindal, baron G.A. (1839-1921) 44, 235
 Tutein Nolthenius, R.P.J. 125
 Twentsche Bank 33
 Uhlenbroek, W.E. (1839-1880) 170
 Vanderbilt, W.K. (1849-1920) 218, 219
 Vaudoyer, L. (1803-1872) 167
 Vaudremer, É. (1829-1914) 21, 57, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 88, 89, 91, 92, 97, 98, 111, 112, 113, 117, 202, 248, 252
 Vereeniging, NV Maatschappij tot exploitatie van het gebouw De 239, 245
 Verheul Dzn, J. (1860-1948) 99, 130, 155, 199, 221, 222, 224, 226
 Verrijn Stuart, hr. 236, 243
 Villa Bagatelle 41, 257
 Villa Beau Regard 61, 236, 238
 Villa Bel Air 44, 235
 Villa Casparus 236, 241
 Villa Corvill 242
 Villa Corvin 13, 240, 241, 244
 Villa Elsheim 13, 199, 200, 236, 243, 256
 Villa Elswout 235, 238
 Villa Heideoord 257
 Villa Heuvelhoeve 25, 26, 58
 Villa Heuvelaan 236, 243
 Villa Jacoba 26, 242
 Villa Koningshof 13, 199, 200, 235, 236, 242, 256
 Villa Lindenheuvel 235, 236, 242
 Villa Ma Retraite 13, 199, 200, 234, 235, 236, 240, 241, 248, 256
 Villa Mees 238
 Villa Palestrinalaan 243
 Villa Quatre Bras 239
 Villa 't Hoogt van 't Kruis 257
 Villa Spijkerpolder 115, 235, 243
 Villa Stollenberg 238
 Villa Trompenberg 200, 238
 Viollet-le-Duc 47, 87, 167, 208
 Vissering, G. (1865-1937) 101, 229, 230
 Vita Israël, J.E. 115,
 Vliet, M.W.J.J. van der 235
 Vliet-Borski, J.J. van der (1857-1942) 235
 Vliet, Gebr. van der 47, 235
 Voedingsmiddelententoonstelling, centraal gebouw van de 115, 116
 Vosmaer, C. (1826-1888) 202
 Vuyk, W.J. (1855-1918) 96
 Vredenhof, begraafplaats 239
 Vrije Gemeente, Vereniging de 17, 41, 47, 163, 164, 173, 174, 175, 187, 209, 211, 254
 Warnsinck, I. (1811-1857) 166
 Walenkamp, H.J.M. (1871-1933) 99, 100, 129
 Weeldenburg, P.A. (1849-1912) 131,
 Weismann, A.W. (1858-1923) 66, 135, 204
 Weldam, kasteel 90
 Welsing, W.G. (1858-1942) 66, 194
 Wentinck, E.G. (1843-1911) 193
 Wester Suikerraffinaderij 41, 163, 170
 Westerman, G.F. (1807-1890) 23, 39, 40, 46, 48, 56, 86, 92, 174, 180, 181, 182, 183, 185, 186, 189, 251
 Weve, J.J. (1852-1942) 129
 Whidden, W. (1857-1925) 85
 Wijsman, J.H. 105, 244
 Wilhelmina, Koningin 115, 124
 Wilkens, W. 41
 Wintertuin (Krasnapolsky) 17, 43, 164, 171, 172, 173, 175, 254
 Wolff, A 184
 Wolff en zoon, P.N. 192
 Wright, F.L. (1867-1959) 112, 113, 114, 118, 253
 Yzerstaven, Pakhuizen De 41, 47
 Zocher, J.D. (1791-1870) 101, 167
 Zon, magazijnen van De 199

Topografisch register

- Antwerpen 39, 70, 92, 117, 157
- Amboise 216
- Amerika (USA) 21, 57, 62, 85, 108, 109, 111, 113, 118, 140, 196, 219, 253
- Amersfoort 171, 234
- Amsterdam
 - Amstel 36, 47, 179, 257
 - Amstelstraat 173
 - Amstelveenseweg 17, 102, 210
 - Bloemstraat 33, 36
 - Botermarkt 173
 - Brouwersgracht 24
 - Buitensingel 41
 - De Ruijterkade 246
 - Derde Oosterparkstraat 210
 - Dam 17
 - Eerste Schinkelstraat 210
 - Frans van Mierisstraat 246
 - Frederiksplein 35
 - Grote Bickerstraat 47
 - Haarlemmerweg 210, 239
 - Herengracht 13, 17, 24, 25, 157, 199, 200, 203, 214, 215, 217, 236, 248, 256
 - Hondecoeterstraat 246
 - Hugo de Grootkade 193
 - Jan Luykenstraat 246
 - Kalverstraat 48, 173, 187, 209
 - Keizersgracht 13, 17, 36, 37, 164, 168, 193, 196, 197, 199, 211, 235, 245, 248, 254, 255
 - Lange Houtstraat 168, 177, 179
 - Lange Leidsedwardsstraat 257
 - Lauriersgracht 32, 48, 169
 - Leidseplein 173, 188
 - Lijnbaansgracht 39, 170
 - Linnaeusstraat 210
 - Marnixplein 33
 - Mauritskade 170, 171, 235, 254
 - Museumplein 115, 116, 152
 - Nadorsteeg 17
 - Nes 13, 17, 213
 - Nieuwe Keizersgracht 179
 - Nieuwe Kerkstraat 169, 179
 - Nieuwe Looierstraat 246
 - Nieuwe Looiersdwardsstraat 246
 - Nieuwe Prinsengracht 39, 169
 - Nieuwendijk 199
 - Nieuwezijds Voorburgwal 41, 212
 - Oosterpark 13, 17, 199, 245
 - Oude Turfmarkt 33, 37, 220, 222, 229
 - Oudezijds Kolk 213
 - Oudezijds Voorburgwal 54
 - Overtoom 42
 - Paulus Potterstraat 115
 - Plantage Kerklaan 17, 39
 - Plantage Middenlaan 46, 60, 163, 180, 254
 - Plantage Muidergrecht 13, 17, 211
 - Plantage Parklaan 37
 - Prins Hendrikkade 213
 - Prinsengracht 36, 163
 - Rapenburgerstraat 13, 17, 52, 101, 170, 177, 178, 179, 199, 211, 257
 - Rembrandtplein 173
 - Roetersburgwal 210
 - Rokin 13, 17, 199, 213
 - Roomolensteeg 24
 - Rozengracht 36, 199, 247
 - Ruiterkade 51
 - Sarphatikade 44, 235
 - Sarphatistraat 35, 257
 - Schinkelhavenstraat 210
 - Singel 37, 163, 175, 254, 257
 - Sint Jacobsstraat 212
 - Spuistraat 41, 257
 - Tweede Boerhaavestraat 245
 - Uilenburgerstraat 179
 - Van Baerlestraat 246
 - Van Noordtkade 41, 170
 - Vijzelgracht 169

- Vondelpark 142, 190
- Vondelstraat 35
- Vossiusstraat 12, 17, 102, 116, 163, 168, 190, 197, 199, 211, 248, 254, 255
- Warmoesstraat 17, 171, 254
- Weesperstraat 169
- Weesperzijde 17, 60, 160, 199, 210, 212
- Weteringschans 17, 34, 41, 47, 53, 54, 163, 173, 178, 187, 210, 211, 254
- Zeeburgerdijk 115
- Zeeburgerstraat 193
- Zoutkeetsgracht 163, 168, 254
- Zwanenburgerstraat 179
- Almelo 225, 227
- Apeldoorn 234
- Arnhem 43, 92, 135, 153, 225, 226, 227, 231, 234, 257
- Velperplein 225
- Vijzelstraat 257
- Atlantic City 110, 114
- Azay-le-Rideau 215, 216
- Baarn 163, 238
- Barneveld 44
- Beek
- Berg-en-dalseweg 238
- Prins Hendriklaan 238
- België/Belgique 24, 25, 117, 156, 169, 219, 230
- Berg-en-dal 200
- Berlijn 43
- Bloemendaal 102, 200, 235, 238
- Duinlustweg 235, 238
- Ter Hoffsteedeweg 235, 242
- Blois 215, 216
- Boston 85, 112, 113
- Breda 33
- Brighton 186
- Brussel 70, 74, 86, 92, 109, 112, 156, 157, 158, 207
- Buffalo 112, 114, 118, 253
- Chenonceaux 215
- Chicago 80, 110, 113, 118, 253
- Comomeer 90
- Deventer 226
- Delden 59
- Delft 126, 158
- Duitsland 21, 32, 63, 66, 70, 165, 166, 184, 197, 219, 254
- Dordrecht 226, 227
- Dortmond 170
- Düsseldorf 157, 158
- Ede 257
- Eindhoven 13, 199, 200, 236, 243, 256
- Parklaan 13, 236, 243, 256
- Frankfurt 43, 45, 180, 186, 188
- Frankrijk 21, 24, 73, 165, 166, 169, 197, 219, 230, 238, 254
- Gent 143, 159
- 's-Gravenhage/Den Haag 13, 18, 99, 125, 126, 149, 153, 155, 159, 194, 199, 205, 206, 207, 220, 225, 226, 227, 229, 232, 233
- Noordeinde 220
- Goor 90
- Groningen 13, 199, 220, 226, 227, 231, 238, 239
- Heresingel 238
- Oude Boteringestraat 220
- Haarlem 30, 36, 144, 234, 244
- Middenlaan 244
- Hannover 43, 70
- 's-Hertogenbosch/Den Bosch 213, 225, 226, 227
- Hilversum 13, 25, 26, 36, 41, 42, 44, 45, 61, 63, 66, 91, 102, 103, 113, 115, 122, 156, 163, 199, 200, 226, 227, 234, 235, 236, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 245, 252, 257
- Bergweg 13, 240, 241
- Boomberglaan 36
- Ceintuurbaan 44, 235
- s-Gravenlandseweg 25, 42, 239, 257
- Jacob Pennweg 236, 238, 242
- Jonkerweg 156, 245

- Koninginnenweg 242
- Oude Enghweg 239, 245
- Palestrinalaan 243
- Soestdijkerstraatweg 26
- Steynlaan 242
- Trompenberg 61, 200
- Witte Kruislaan 115, 235, 243
- Ieper 158
- Italië 14, 21, 57, 89, 90, 91, 135, 241, 252
- Kampen 70
- Keulen 158
- Köningswinter 63
- Lago Maggiore 90
- Leeuwarden 225, 226, 227
- Le Havre 113
- Leiden 32, 121, 227, 232
- Leipzig 46, 188
- Liverpool 108
- Londen 157, 171
- Madrid 157
- Medemblik 33
- Middelburg 225, 227
- Milaan 90
- Monte Carlo 91, 257
- Montreux 241
- Monaco 91, 257
- Napels 186
- New York 108, 109, 113, 118, 214, 218, 219, 253
- Nijmegen 13, 199, 225, 226, 227, 228, 229, 231
- Mariënborg 225
- Overveen 13, 199, 200, 235, 236, 242, 256
- Padua 96
- Parijs 19, 20, 21, 23, 40, 42, 45, 46, 48, 57, 60, 66, 69, 70, 71, 73, 74, 76, 77, 80, 81, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 96, 113, 114, 117, 139, 156, 158, 171, 184, 185, 186, 187, 188, 201, 203, 209, 241, 251, 252
- Philadelphia 109, 110, 118, 253
- Pittsburgh 110, 118, 253
- Presles (en Brie) 238, 257
- Rome 75, 78, 124, 158, 241
- Rotterdam 13, 124, 130, 138, 149, 150, 155, 174, 199, 200, 214, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 229, 231, 245, 246, 248, 256
- Boompjes 248, 256
- Rusland 55, 66,
- San Francisco 143
- Scheveningen 158
- St. Louis 112
- St. Petersburg 116, 193
- Tilburg 226, 227
- Turijn 90
- Utrecht 93, 129, 153, 233, 234
- Veenendaal 58
- Venetië 90
- Verona 90
- Vlissingen 108
- Washington D.C. 108, 110, 113, 118, 157, 253
- Weesp 199, 236, 241
- Stammerdijk 236, 241
- Wenen 46, 157, 188
- Wiesbaden 63
- Zaandam 55, 116, 199
- Zeist
- Utrechtseweg 13, 199, 200, 234, 235, 240, 248, 256
- Zierikzee 136,
- Zutphen 59, 138, 234
- Zwolle 19, 23, 32, 40, 59, 60, 69, 70, 71, 74, 77, 92, 93, 94, 114, 187, 251
- Grootkerkplein 69

